

MEMORANDWM CYDSYNIAD DEDDFWRIAETHOL

Y BIL HAWLIAU CYFLOGAETH

1. Gosodir y memorandwm cydsyniad deddfwriaethol hwn o dan Reol Sefydlog (“RhS”) 29.2. Mae RhS 29 yn rhagnodi bod rhaid gosod memorandwm cydsyniad deddfwriaethol, ac y ceir cyflwyno cynnig cydsyniad deddfwriaethol, gerbron Senedd Cymru¹ os yw Bil gan Senedd y DU yn gwneud darpariaeth mewn perthynas â Chymru sy’n rhoi sylw i faterion datganoledig.
2. Cyflwynwyd y Bil Hawliau Cyflogaeth (“y Bil”) yn Nhŷr Cyffredin ar 10 Hydref 2024. Mae'r Bil ar gael yma:
<https://bills.parliament.uk/bills/3737/publications>
3. Mae'r memorandwm cydsyniad deddfwriaethol hwn wedi'i osod y tu allan i'r terfyn amser arferol o bythefnos oherwydd maint a chymhlethdod y ddeddfwriaeth.

Amcanion Polisi

4. Mae amcanion polisi Llywodraeth y DU wedi'u nodi mewn [trosolwg cyhoeddus o'r Bil](#). Yn gryno, diben yr amcanion hyn yw:
 - a. Mynd i'r afael â hyblygrwydd unochrog, gan sicrhau bod swyddi'n cynnig sicrwydd sylfaenol i weithwyr.
 - b. Cefnogi hawliau sy'n ystyriol o deuluoedd drwy wella hyblygrwydd a sicrwydd.
 - c. Blaenoriaethu tegwch, cydraddoldeb a llesiant gweithwyr.
 - d. Sicrhau bod gweithwyr yn cael cyflog teg am ddiwrnod teg o waith.
 - e. Moderneiddio deddfwriaeth sy'n ymwneud â'r undebau llafur, gan roi mwy o ryddid i undebau llafur drefnu, cynrychioli, a negodi ar ran eu gweithwyr.
 - f. Gwella'r dull o orfodi hawliau cyflogaeth.

Crynodeb o'r Bil

5. Noddir y Bil gan yr Adran Busnes a Masnach.
6. Nod y Bil yw cyflawni'r diwygiadau deddfwriaethol allweddol a nodir yng nghynllun [‘Plan to Make Work Pay’](#) Llywodraeth y DU.

¹Yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru, sylwch ein bod yn cyfeirio at y ddeddfwrfa yng Nghymru fel “Senedd Cymru” y tro cyntaf, ac wedyn fel “y Senedd”, oni bai bod y cyd-destun yn mynnu fel arall.

7. Mae prif ddarpariaethau'r Bil yn ymdrin â diweddarau a gwella hawliau cyflogaeth presennol a gwneud darpariaeth ar gyfer hawliau newydd; gwneud darpariaeth ynghylch cyflogau ac amodau mewn sectorau penodol; a gwneud diwygiadau mewn perthynas â materion undebau llafur a gweithredu diwydiannol. Yn ogystal â hynny, mae'r Bil yn creu mecanweithiau newydd ar gyfer gorfodi cyfraith cyflogaeth.
8. Mae'r Bil yn cynnwys 119 o gymalau a 7 Atodlen, ac mae'n gwneud darpariaeth yn y meysydd allweddol canlynol:
 - a. Mae Rhan 1 yn ymdrin â hawliau cyflogaeth, gan gynnwys diwygio hawliau cyflogaeth mewn perthynas ag oriau wedi'u gwarantu; gweithio hyblyg; tâl salwch statudol; arian cildwrn ac arian rhodd; hawl i absenoldeb; gwarchodaeth rhag aflonyddu; a diswyddo.
 - b. Mae Rhan 2 yn ymdrin â materion eraill sy'n ymwneud â chyflogaeth, gan gynnwys y weithdrefn ar gyfer trin diswyddiadau; contractau allanol yn y sector cyhoeddus; a dyletswyddau cyflogwyr yn ymwneud â chydaddoldeb.
 - c. Mae Rhan 3 yn ymdrin â chyflog ac amodau mewn sectorau penodol, gan gynnwys cyflogau ac amodau staff cymorth mewn ysgolion yn Lloegr, a sefydlu'r corff negodi ar gyfer gofal cymdeithasol i oedolion (bydd cylch gorchwyl y corff hwnnw wedi'i gyfyngu i Loegr).
 - d. Mae Rhan 4 yn ymdrin ag undebau llafur a gweithredu diwydiannol, gan gynnwys hawl i gael datganiad yn ymwneud â hawliau o ran ymuno ag undebau llafur; hawl i undebau llafur i gael mynediad at weithleoedd; diwygiadau i'r amodau ar gyfer cydnabod undebau llafur; cyllid undebau llafur; cyfleusterau a ddarperir i gynrychiolwyr ac aelodau undebau llafur; cosbresterau; gweithredu diwydiannol a phleidleisiau, darparu gwybodaeth i gyflogwyr, picedu a gwarchodaeth rhag gweithredu diwydiannol; diddymu darpariaeth ynghylch streiciau a lefelau gwasanaeth gofynnol; a swyddogaethau'r Swyddog Ardystio (a benodir gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan Ddeddf yr Undebau Llafur a Chysylltiadau Llafur (Cydgrynhoi) 1992).
 - e. Mae Rhan 5 yn ymdrin â gorfodi deddfwriaeth y farchnad lafur, ac yn rhoi i'r Ysgrifennydd Gwladol y swyddogaeth o orfodi deddfwriaeth y farchnad lafur. Penodir swyddogion gorfodi at y diben hwn.
 - f. Mae Rhan 6 yn gwneud darpariaeth gyffredinol mewn perthynas â'r pŵer i wneud diwygiadau canlyniadol; pŵer i wneud darpariaeth drosiannol neu ddarpariaeth arbed; rheoliadau; darpariaeth ariannol; rhychwant; cychwyn; ac enw byr.

9. Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi'r Bil a'r cynllun 'Plan to Make Work Pay' ehangach. Cyn cyflwyno'r Bil ac wedi hynny, bu trafod rheolaidd ac adeiladol rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU, ar lefel Gweinidogion ac ar lefel swyddogion.
10. Gallai'r Bil effeithio ar weithwyr mewn gwasanaethau cyhoeddus datganoledig. Fodd bynnag, mae'r Bil yn gwneud darpariaeth yn bennaf ynghylch materion a gedwir yn ôl. Mae'r Bil yn canolbwyntio ar hawliau cyflogaeth, a diwygiadau i faterion undebau llafur a gweithredu diwydiannol. Mae hyn yn dod o fewn mater a gedwir yn ôl, sef Cyflogaeth a Hawliau Diwydiannol. Yn ogystal, nid yw cymalau 28 i 44 yn gymwys ond mewn perthynas â Lloegr.
11. Fel y nodir isod, mae darpariaethau penodol yn y Bil yn gwneud darpariaeth mewn perthynas â Chymru o ran materion datganoledig. Oherwydd hynny, mae'n ofynnol cael cydsyniad y Senedd mewn cysylltiad â'r darpariaethau hynny.

Darpariaethau yn y Bil y mae'n ofynnol cael cydsyniad ar eu cyfer

12. Rwy'n credu ei bod yn ofynnol cael cydsyniad y Senedd mewn perthynas â'r cymalau a nodir isod, i'r graddau y maent yn gwneud darpariaeth o ran materion datganoledig.

Cymal 25:

Mae cymal 25 yn diwygio Deddf Caffael 2023 mewn perthynas â gwarchod gweithwyr sy'n trosglwyddo mewn contractau allanoli. Diben y cymal hwn yw creu pŵer i un o Weinidogion y Goron wneud rheoliadau a gosod dyletswydd i gyhoeddi cod ymarfer statudol. Bwriedir i'r pwerau hyn gael eu defnyddio i nodi mesurau i osgoi sefyllfaoedd pan fo gweithlu yn cynnwys cyn-weithwyr y sector cyhoeddus a gweithwyr y sector preifat, gyda phob grŵp ar delerau ac amodau gwahanol, a elwir yn gyffredin yn "weithlu dwy haen". Mae'r Bil yn eithrio awdurdodau Cymreig datganoledig o gwmpas yr adran newydd (ac eithrio pan fyddant yn cymryd rhan mewn trefniadau caffael a gedwir yn ôl ac unrhyw "drefniant caffael Cymreig datganoledig"). Roedd darpariaethau cysylltiedig yn Neddf Caffael 2023 yn destun Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol.

Cymal 26:

Mae cymal 26 yn mewnosod adran newydd 78A yn Neddf Cydraddoldeb 2010, sy'n galluogi gwneud rheoliadau sy'n ei gwneud yn ofynnol i gyflogwyr a chyrrff cyhoeddus penodol lunio a chyhoeddi "cynllun gweithredu cydraddoldeb" sy'n ymdrin â materion yn ymwneud â chydraddoldeb rhywedd. Mae'r rhan fwyaf o'r cyrrff cyhoeddus datganoledig yng Nghymru wedi'u heithrio, ond mae Comisiwn y Senedd (o dan ei enw blaenorol, Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru) yn dod o fewn cwmpas y Bil.

Cymal 49

Mae cymal 49 yn diddymu adran 116B o Ddeddf yr Undebau Llafur a Chysylltiadau Llafur (Cydgrynhoi) 1992, fel y'i mewnosodwyd gan adran 15 o Ddeddf yr Undebau Llafur 2016, a oedd yn caniatáu i gyflogwr perthnasol yn y sector cyhoeddus wneud didyniadau o gyflogau ei weithwyr am danysgrifiadau i undebau llafur o dan rai amgylchiadau. Roedd Deddf yr Undebau Llafur (Cymru) 2017 wedi datgymhwyso'r darpariaethau hyn yn Neddf yr Undebau Llafur 2016 o ran awdurdodau Cymreig datganoledig.

Cymal 52

Mae cymal 52 yn diddymu adrannau 172A a 172B o Ddeddf yr Undebau Llafur a Chysylltiadau Llafur (Cydgrynhoi) 1992, a fewnosodwyd yn Neddf 1992 gan Ddeddf yr Undebau Llafur 2016. Roedd yr adrannau hyn yn galluogi un o Weinidogion y Goron i wneud rheoliadau a oedd yn ei gwneud yn ofynnol i rai cyflogwyr yn y sector gyhoeddi gwybodaeth yn ymwneud ag amser i ffwrdd ar gyfer dyletswyddau a gweithgareddau'r undebau llafur. Roedd Deddf yr Undebau Llafur (Cymru) 2017 wedi datgymhwyso'r darpariaethau hyn yn Neddf yr Undebau Llafur 2016 o ran awdurdodau Cymreig datganoledig.

Cymal 54

Mae cymal 54 yn diwygio adran 226 o Ddeddf yr Undebau Llafur a Chysylltiadau Llafur (Cydgrynhoi) 1992, a ddiwygiwyd gan adrannau 2 a 3 o Ddeddf yr Undebau Llafur 2016. Effaith y cymal yw negyddu effaith adran 3 o Ddeddf yr Undebau Llafur 2016, sy'n golygu mai dim ond mwyafrif syml o'r rhai sy'n pleidleisio mewn pleidlais a gynhelir gan undeb llafur ar gyfer gweithredu diwydiannol sydd ei angen er mwyn i'r bleidlais fod yn llwyddiannus, heb unrhyw ofynion o ran y niferoedd sy'n pleidleisio. Roedd Deddf yr Undebau Llafur (Cymru) 2017 wedi datgymhwyso'r darpariaethau hyn yn Neddf yr Undebau Llafur 2016 o ran awdurdodau Cymreig datganoledig.

Cymal 61

Mae cymal 61 yn diddymu Deddf Streiciau (Lefelau Gwasanaeth Gofynnol) 2023, gan ddadwneud y newidiadau a wnaed gan y Ddeddf honno i Ddeddf yr Undebau Llafur a Chysylltiadau Llafur (Cydgrynhoi) 1992. Roedd angen Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol mewn perthynas â gwneud Deddf Streiciau (Lefelau Gwasanaeth Gofynnol) 2023. Roedd y Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol hwnnw yn nodi'r sectorau cyhoeddus datganoledig yng Nghymru y gallai'r Ddeddf effeithio arnynt.

Cymal 71

Mae cymal 71 yn diddymu adran 1 o Ddeddf yr Undebau Llafur (Cymru) 2017. Cafodd diwygiadau penodol a wnaed gan Ddeddf yr Undebau Llafur 2016 i Ddeddf yr Undebau Llafur a Chysylltiadau Llafur (Cydgrynhoi) 1992, mewn perthynas ag “awdurdodau Cymreig datganoledig”, eu datgymhwyso gan Ddeddf 2017. Diddymir y darpariaethau hyn yn Neddf Undebau Llafur 2016 drwy gymalau 49, 52 a 54 o'r Bil Hawliau Cyflogaeth (gweler uchod), ac felly bydd adran 1 o Ddeddf yr Undebau Llafur (Cymru) 2017 yn dod yn ddiangen ac ni fydd yn cael effaith gyfreithiol mwyach.

Barn Llywodraeth y DU ynghylch yr angen am gydsyniad

13. Mae Llywodraeth y DU wedi cynghori Llywodraeth Cymru ei bod yn ofynnol cael cydsyniad y Senedd ar gyfer cymal 25. Mae Llywodraeth y DU o'r farn nad yw'n ofynnol cael cydsyniad y Senedd ar gyfer y darpariaethau eraill a nodir uchod.

Y rhesymau dros wneud y darpariaethau hyn ar gyfer Cymru yn y Bil Hawliau Cyflogaeth

14. Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi'r Bil Hawliau Cyflogaeth. Mae'r darpariaethau yn y Bil Hawliau Cyflogaeth yn gyson â ffocws Llywodraeth Cymru ar hyrwyddo ac annog gwaith teg. Mae'r Bil Hawliau Cyflogaeth yn rhoi cyfle gwerthfawr ac angenrheidiol i gryfhau hawliau cyflogaeth ledled Prydain Fawr, gan gynnwys ar gyfer gweithwyr mewn gwasanaethau cyhoeddus datganoledig yng Nghymru.

Goblygiadau ariannol

15. Mae goblygiadau ariannol ansylweddol mewn perthynas â'r darpariaethau yn y Bil y mae'n ofynnol cael cydsyniad ar eu cyfer. Y rheswm am hyn yw:
 - a. Cymal 25: Mae'r cymal hwn yn eithrio caffaeliadau a gyflawnir gan awdurdodau Cymreig datganoledig o'r dyletswyddau hyn, ac eithrio pan fo'r caffaeliad yn ymwneud â materion a gedwir yn ôl. Mae caffaeliad o'r fath yn anghyffredin, ac ni ddisgwylir costau sylweddol.
 - b. Cymal 26: Comisiwn y Senedd yw'r unig gorff cyhoeddus datganoledig yng Nghymru sy'n dod o fewn cwmpas y cymal hwn. Mae dadansoddiad economaidd Llywodraeth y DU yn nodi bod yr effaith uniongyrchol flynyddol ar gyflogwyr yn fach (cyfanswm o rhwng £0 a £10m ar gyfer pob cyflogwr ledled y DU).
 - c. Cymalau 49, 52, 54 ac 71: Nid oes unrhyw newid cyfreithiol ymarferol o ran Cymru yn sgil y cymalau hyn, ac felly nid oes unrhyw oblygiadau ariannol.

- d. Cymal 61: Ers cyflwyno Deddf Streiciau (Lefelau Gwasanaeth Gofynnol) 2023, nid oes unrhyw gyflogwr yn y DU wedi defnyddio lefelau gwasanaeth gofynnol nac wedi cyhoeddi hysbysiadau gwaith. Nid yw'r asesiad effaith a gyflawnwyd gan Lywodraeth y DU mewn perthynas â diddymu'r Ddeddf yn rhagweld costau ariannol yn y sector cyhoeddus, ac eithrio costau posibl yn ymwneud â gweithredu diwydiannol gan Lu'r Ffiniau. Nid cyfrifoldeb Gweinidogion Cymru yw Llu'r Ffiniau.

Casgliad

16. Rwyf o'r farn ei bod yn briodol mynd i'r afael â'r darpariaethau hyn yn y Bil hwn gan y DU. Mae'r ddeddfwriaeth yn gyson â ffocws Llywodraeth Cymru ar waith teg ac yn rhoi cyfle i gryfhau hawliau cyflogaeth ar gyfer gweithwyr yng Nghymru. Felly, rwy'n argymhell y dylai Senedd Cymru gefnogi'r cynigion a rhoi ei chydysniad.

Jack Sargeant AS
Y Gweinidog Diwylliant, Sgiliau a Phartneriaeth Gymdeithasol
5 Rhagfyr 2024